

Μήγαρις
έχω άλλο
στό νοῦ μου
πάρεξ
ἐλευθερία
καὶ γλῶσσα;

Δ. Σολωμός

Ἡ Γλῶσσά μας... Ἡ Ἱστορία μας... Ὁ Πολιτισμὸς μας...

• Ανυπολόγιστη ἡ Λξία
τῆς Πνευματικῆς μας Κληρονομιάς •

■ «Εἶμαι ἐναντίον τοῦ “κατακλυσμοῦ τῆς γλῶσσας μας ἀπὸ ξένες λέξεις”»

Γλωσσικὴ ἀκηδία, ἓνα μεῖζον θέμα * ἢ περὶ «γλωσσικῆς ἀγγλοκρατίας»

Ἐκλεκτοὶ ἀρθρογράφοι τῆς ἐφημερίδας «Ἡ Καθημερινή», ὁ κ. Θεοδωρόπουλος καὶ ὁ κ. Μανδραβέλης, σὲ κείμενά τους (τῆς Κυριακῆς 6ης Δεκεμβρίου) ποὺ ἀναφέρονταν σὲ γλωσσικὲς ἀπόψεις μου, ἄφησαν σχεδὸν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ δημόσια παρέμβασή μου ἦταν γιὰ τέσσερις λέξεις! **Γ**ιὰ τὸ πῶς θὰ λέμε τὸ lockdown (εἰσηγήθηκα «ἀπαγορευτικό») καὶ τὸ take away («γιὰ τὸ σπίτι») κ.λπ.

Αὐτὸ ἦταν τὸ νόημα τῆς δημόσιας παρέμβασής μου;

Ἄναγκάζομαι νὰ διευκρινίσω ὅτι χρησιμοποίησα τὶς «προτάσεις» μου ἀπλῶς ὡς δείγματα πῶς τέτοιες νεοεισαγόμενες λέξεις μποροῦν νὰ ἀποδοθοῦν στὰ ἑλληνικά. **Κύρια** (ἀπὸ χρόνια) θέση μου εἶναι ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχουν γενικότερη εὐαισθησία καὶ «αἴσθησις μέτρου», ὥστε νὰ ἀποφεύγεται αὐτὴ ἡ ἀθρόα εἰσαγωγή ξένων λέξεων, ξενόγλωσσων ὀνομασιῶν καὶ ξενόγλωσσων ἐπιγραφῶν στὴν γλῶσσα μας.

Δηλαδή, οἱ ἐν λόγῳ ἀρθρογράφοι εἶναι εὐτυχεῖς μὲ τέτοιες ἀναφορές, καὶ δὴ καὶ δημόσιες, σὲ lockdown, delivery, take away, click away, rapid test, Black Friday κ.τ.δ.;

Θὰ τὸ ξαναπῶ: οἱ λέξεις ποὺ ἔθιξα γιὰ μένα ἦταν μόνον ἡ ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἐπισημάνω γιὰ μία ἀκόμη φορὰ δημόσια τὴν οὐσία ἐνὸς **μεῖζονος θέματος**. **Π**λῆθος ξένων λέξεων ποὺ παλαιότερα δὲν θὰ ἀφήνονταν νὰ περάσουν ποτὲ ἀπὸ ἱστορικὲς ἐφημερίδες ὅπως λ.χ. «Ἡ Καθημερινή» ἢ «Τὸ Βῆμα», οὔτε θὰ υἰοθετοῦνταν ἀπὸ τὰ παλαιότερα δημόσια μέσα (ραδιόφωνο καὶ τηλεόραση), στὶς μέρες μας εἰσάγονται αὐτόματα καὶ μὲ φυσικὴ, τρόπον τινά, ἀποδοχὴ –καὶ ἀνοχή– τῶν ἀρμοδίων, συμβάλλοντας βεβιασμένα, ἄκριτα καὶ ἀχρείαστα στὴν αὐξηση τῶν ξενισμῶν στὴν γλῶσσα μας.

Ἡ δική μου παρέμβασις ἦταν νὰ ἐπισημά-

νω δημόσια τὴν γλωσσική μας «ἀκηδία», τὴν ἀμεριμνησία καὶ τὸν ἐφησυχασμό μας, ποὺ τείνουν νὰ παγιωθοῦν. **Μίλησα** γιὰ «**γλωσσική ἀγγλοκρατία**» καὶ ἔγραψα:

«Φοβοῦμαι ὅτι, μὲ δική μας εὐθύνη (ἀκηδία, ὀλιγωρία, ἀνοχή, ἰδιοτέλεια, μιμητισμό, ξενομανία, μειωμένες ἀντιστάσεις, πολιτισμική ἀδιαφορία κ.λπ.) γενικότερα κι ἀπὸ καιρὸ πάει νὰ κυριαρχήσει στὴν χώρα μας ἡ ἀντίληψη ὅτι, χρησιμοποιώντας τὰ ἀγγλικά, ἔχουμε μεγάλη ἀπήχηση (ἐπικοινωνιακή, κοινωνική, ἀγοραστική, κύρους, γοήτρου, πειθοῦς κ.λπ.) ποὺ δὲν τὴν ἔχουμε ὅταν χρησιμοποιοῦμε τὴν μητρική μας γλώσσα! Τὰ «hair style», «bread factory», «butcher's shop», «food hall» κ.τ.ῶ. σὲ ἐπιγραφές καταστημάτων τῆς χώρας δείχνουν ὅτι οἱ ἰδιοκτῆτες τοὺς πιστεύουν πὼς ἀποδίδουν περισσότερο ἐμπορικά! **Καὶ μόνο αὐτὴ ἡ συναίσθηση φτάνει γιὰ νὰ ὑποβαθμίσει σταδιακὰ τὴ χρήση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας πρῶτα στὴν συνείδησή μας καὶ μετὰ στὴν γλωσσική πράξη».**

Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβλημα –γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχω μιλήσει καὶ γράψει πολλές φορές– καὶ ὄχι τὸ lockdown, τὸ «ἀπαγορευτικό», γιὰ τὸ ὁποῖο οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἴσπανοί, ἐπ' εὐκαιρία, δὲν ἄργησαν νὰ πλάσουν ἀντιστοιχῶς τὶς λέξεις «confinement» καὶ «confinamiento».

Τέλος, δήλωσα συγχρόνως δημόσια (γιὰ νὰ προλάβω παρεξηγήσεις) ὅτι «δὲν εἶμαι ὑπὲρ τοῦ “καμία ξένη λέξη στὴ γλώσσα μας”· εἶμαι ἐναντίον τοῦ “κατακλυσμοῦ τῆς γλώσσας μας ἀπὸ ξένες λέξεις”». **Δ**ὲν διαφέρουν αὐτά; **Τ**ὸ τί γίνεται σὲ μεγάλες χώρες μὲ τοὺς ξενισμοὺς δὲν ἰσχύει ἐξίσου γιὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι οἱ μικρὲς χώρες χρειάζονται μεγάλες ἀντοχές γιὰ νὰ στηρίξουν τὴν γλώσσα τους.

Ἡ φωνὴ τοῦ Ἀδαμάντιου Κοραῆ γιὰ ἀνάλογο πρόβλημα (ὑπὸ ἄλλες συνθηκὲς βεβαίως) εἶναι διαχρονικῶς διδακτικὴ:

«Ἡ ἀπὸ τοὺς ξένους δάνεισις ἢ νὰ τὸ εἶπω καθαρώτερα, ψωμοζήτησις λέξεων καὶ φράσεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας γέμουσιν αἱ ἀποθῆκαι τῆς γλώσσης, σιμὰ τῆς ἀτιμίας, δίδει καὶ παντελοῦς ἀπαιδευσίας ἢ καὶ ἠλιθιότητος ὑπόληψιν. [...] **Τί ὠφελεῖ τῶν ἀλλοτρίων γλωσσῶν ἡ εἶδσις, ὅταν λαμβάνη τις ἀπὸ αὐτὰς ὄχι ὅ,τι δύναται νὰ διορθώσῃ, ἀλλ' ὅ,τι διαστρέφει καὶ ἀσχημίζει τὴν γλώσσαν του; **Ἡ** χρειαία τὴν ὁποίαν ἀπὸ τὰς ἄλλας ἔχει ἢ ἡμετέρα εἶναι πολλὰ ὀλίγη, ἐπειδὴ παραστέκει σιμὰ τῆς ἢ ὑπέρπλουτος αὐτῆς μήτηρ, ἔτοιμη νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν ὅ,τι τῆς λείπει».**

Ὁμολογῶ –πειράζει νὰ τὸ πῶ;– ὅτι μὲ ἐξέπληξε ἡ τόσο ἀνεκτικὴ καὶ οἰονεὶ μοιρολατρικὴ στάση ἀπέναντι στὴ «**γλωσσικὴ ἀγγλοκρατία**» ἔγκυρων ἀρθρογράφων, εἰδικὰ τῆς «Καθημερινῆς».

Ἄναθάρρησα, κάπως, ὅταν ἄκουσα τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀποκαλοῦν δημόσια καὶ ἐπίσημα τὴν ἐπιχείρηση ἐμβολιασμοῦ κατὰ τῆς πανδημίας (pandemic) μὲ τὸ ἑλληνικὸ συμβολικὸ ὄνομα **panacea (πανάκεια)**.

Οἱ ξένοι τιμοῦν ἀκόμη τὴν ἑλληνικὴ, ἑμεῖς;

(*) Ἐφημερ. «Ἡ Καθημερινή», 13.12.2020, σελ. 31. Τοῦ Κου Γεωργίου Μπαμπινιώτη, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.